

ТВОРЧЕСКИ ТЕХНИКИ ЗА РАЗВИВАНЕ НА ДЕТСКОТО ВЪОБРАЖЕНИЕ

Гергана Ангелова Аврамова-Тодорова
Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, Бургас

CREATIVE TECHNIQUES FOR DEVELOPING CHILDREN'S IMAGINATION

Gergana Angelova Avramova-Todorova
University „Prof. Dr. Assen Zlatarov“, Burgas

* Авторът изказва благодарност към научен проект „Проучване и развиване на нестандартността на образователните субекти, НИХ-467/2022 г., за финансирането на настоящата работа.

Abstract: The paper presents art pedagogical techniques, designed to be used as an inspirational provocation for children's imagination. In the modern, rapidly changing reality, new abilities have to be obtained. What children need perhaps more than ever is the possibility of being assertive towards a challenging environment. Managing to keep their imagination alive and fruitful is a way to make it possible being flexible and versatile towards the often overflowing stimuli from the society. The techniques presented in the paper aim to provoke and inspire children's lateral thinking and creativity by the means of fine art. The objective is the complexity and completeness of the creative process. The art pedagogical techniques are supposed to be used as a pedagogical tool in the learning process.

Keywords: early childhood development, lateral thinking, art pedagogy, creative techniques, children creativity

Теоретични аспекти на въображението в детска възраст

Творчеството е онази креативна сила, която подтиква децата да изследват границите на въображението си [1]. При подрастващите изкуството включва отворен, неструктуриран, съзидателен процес. Този дейностно-ориентиран процес, който е фокусиран повече върху създаването, отколкото върху творбата, дава възможност на децата да експериментират с различни материали, като се съсредоточат върху изследването на фантазията си, а не върху идеята да пресъздават готови модели. Приложното изкуство позволява на децата да ръководят дейността си и да изпробват творческите материали свободно, по свой уникален, креативен и оригинален начин [2].

Връзка между развитието на детското въображение и нестандартното мислене

Какво е „нестандартност“ и „нестандартно дете“?

Нестандартността е черта на личността, начин на мислене и модел на поведение. Тя е водеща характеристика в личностния профил на детето/човека, тя е неговата уникалност, без която то/той загубва себе си. Също така, личностната нестандартност е следствие от образователните реформи и съответно причина за нея. Според Н. Калоянова, „съвременен израз на идеите за стимулиране на нестандартността, вкл. в образователната практика, могат да се открият в различни интердисциплинарни методически подходи, които поставят акцент върху развиването на творческата, неординарна същност за човека с цел постигане на напредък в различни сфери [3].

Една от индивидуално-психологическите особености, с която детето се отличава от другите, е дарбата или, както още се нарича, заложбата за извършване на определена дейност. Под надарено или талантливо дете Дж. Рензули разбира детето, което притежава едновременно способности над средните, положителна мотивация и творческо мислене.

Личностният подход, предполага следната теоретична рамка във връзка с нестандартното дете:

- интерпретиране на нестандартността в контекста на цялата психична организация на детската личност;
- разглеждане на нестандартността като самоизява на детето, което има свои подбуди, стремежи, ценности, темперамент, емоционалност, своя представа за света и за собственото Аз;
- разбиране на таланта като страна от цялостното развитие

Една от задачите на учителя е да успее да открие потенциала на детето, да насърчи неговото развитие, да възпита в децата самоуважение към своята нестандартност и самоуверено поведение, че могат да изпълняват всяка поставена цел или задача, която си поставят.¹

Нестандартното мислене не е творчески хаос, а състояние на широта на въображението. Възможност да се разгръща личната представа отвъд познатата рамка, модел на поведение и знание за нещата от действителността. То е възможност за намиране на собствено логическо решение, като се свързват и интерпретират по нов начин познати на ума факти и образи. Така се създава нова реалност, която излиза отвъд шаблона на заученото познание и поведение. За развиване на нестандартното мислене при децата важно значение има и тяхното въображение.

Стимулирането на детското въображение помага при решаването на проблеми и критичното мислене, а те са част от новите образователни парадигми и компетентностни умения, които са зложени в целите на националните образователни стандарти. Въображението е важна личностна способност, която оказва огромно влияние върху начина на мислене и постигането на цели. Как детето възприема нещата от обкръжаващия го свят и как си представя това, което би могло да се случи в бъдеще е същността на неговото въображение.

Силата на въображението влияе и върху силата на детското внимание, фокус, визуализация. Развитието му се отразява и на други способности на детската личност като креативност и творчество. По тази причина търсенето на подходящи стимули за положително въздействие върху детското въображение се явява фокус в настоящия доклад.

Творчески техники за развиване на детското въображение

Представените по-долу творчески техники са предназначени да провокират детското творчество и нестандартно мислене.

Наред с всички педагогически дейности, които са насочени към развитие на детската личност, една от важните и актуални задачи на възпитателния процес е насочена към развитието на творческите способности на детето и ученика. Следва да се има предвид, че „в основата на художественото въздействие върху децата и учениците стои естетическото възприемане на действителността. Благодарение на това системно се обогатяват възприятията ...Активната познавателна дейност съдейства за развитието на детското въображение, мислене и чувства, без които е немислимо създаването на нови форми, образи и ситуации“ [4].

Според Легкоступ, „едно от средствата, които способстват за интензивното развитие на творческите способности и за цялостното интелектуално развитие на детето е изобразителното изкуство, неговите продукти и възможности...така по-лесно може да се осъществява трансфер на знания, умения и отношения от една дейност в друга и по този начин да се реализират интердисциплинността и трансдисциплинността в обучението“ [5]. За художествено-творческата дейност при децата е необходимо да се развива въображение със специфична насоченост. То варира и се проявява в различна степен при всеки отделен индивид, в зависимост от определения тип нервна дейност. За развитието му в по-висока степен е необходимо да се разширяват възприятията на децата посредством наблюдение на многообразие от обекти от действителността в комбинация с художествени произведения, средства и похвати. Въображението и нестандартното мислене се развива и чрез подходящи учебно-творчески задачи [6]. Пример за такива задачи е предложен в настоящото изложение в следващите редове.

Задачите са свързани с приложението на техниката тай-дай, като целта е развиване на детското нестандартно мислене и въображение посредством способите на художествено-естетическата дейност.

Според уикипедия, наименованието на техниката тай-дай е общо определение, което се използва за набор от начини за багрене на тъкани, както и продуктите, които се получават в следствие на приложението на техниката². Процесът на боядисване обикновено се състои от сгъване, усукване, плисирание или мачкане на плат или дреха, преди да се завърже с канап или гумени ленти, последвано от нанасяне на боя или багрила³.

Фигура 1. Изображение на творческа задача с техника тай-дай, изпълнена от студенти

В исторически план най-ранните примери за боядисване в стил тай-дай в Далечния изток са от династията Сои (5 век сл. н. е.) Китай [7]. Най-ранните оцелели примери за предколумбово боядисване с тази техника в Перу датират от 500 до 810 г. сл. хр. Дизайнът им включва малки кръгове и линии с ярки цветове, включително червено, жълто, синьо и зелено⁴.

Идеята на описаната по-горе художествена техника е заимствана и приложена в експериментални варианти от студенти по педагогика. По-долу следва визуализация на процеса от осъществяване на творческите техники с цел придобиване на личен опит. Целта е студентите да обогатят педагогическия си инструментариум и да се осмеляват да прилагат в практиката си с деца широк кръг от креативни техники, предоставящи на децата възможност за творчески интерпретации.

Разгледаните резултати визуализират и представят личната интерпретация от студенти – специалност „социална педагогика“ при университет „Проф. д-р Асен Златаров“, на техниката тай-дай. Получената лична опитност от студентите – бъдещи педагози, способства за разширяване на педагогическите инструменти с допълнителни художествени средства и способности. Предоставя се възможност за бъдещо експериментиране на предложените художествени техники с деца в начален етап на обучение. Подходящо е да се структурира изследване на педагогическото въздействие на предложените арт педагогически техники за анализиране на тяхното въздействие и възможности за възпитателни и обучителни функции по време на учебния процес.

References:

1. Avramova-Todorova, G., Art pedagogical techniques for connecting with children creative resources, 2022
2. Daly, L., Beloglovsky, M., Loose Parts, 2015
3. Kaloyanova, N. 2022. Encouraging the nonstandardness in education through design thinking. Academic Journal „Management and Education“, Vol.18(3), стр. 146-153
4. Legkostup, P., Izobrazitelno izkustvo. Vazpitatelni, terapevtichni i korekzionni aspekti, 2010, str. 12
5. Legkostup, P., Izkustvo, tvorchestvo, intelektualno vazpitanie, 2006, str. 11
6. Legkostup, P., Deteto i tvorbata, 2003, str. 78
7. Wada, Yoshiko Iwamoto; Rice, Mary Kellogg; Barton, Jane (2011). Shibori: The Inventive Art of Japanese Shaped Resist Dyeing (3rd ed.). New York: Kodansha USA. pp. 11–13

Endnotes:

1. https://edu-media-bg.com/2015/04/25/Otnosno_nestandardnostta_pri_detsata.
2. <https://en.wikipedia.org/wiki/Tie-dye> Otnosno tehnikata tai-dai.
3. <https://museum.gwu.edu/textile-terms#ResistDyeing> Otnosno tehnikata tai-dai.
4. <https://shibori.org/> Otnosno tehnikata shibori.